

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

Avaleht > Peeter Tarvis: kas Riigikohus ulatas sportlastele abikäe?

Peeter Tarvis: kas Riigikohus ulatas sportlastele abikäe?

25. märts 2024

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kohtunõunik ja harrastussportlane Peeter Tarvis kirjutas Delfis [1] tsiviilkolleegiumi kolmapäevase lahendi valguses sellest, millega spordialaliidud peavad arvestama ja milliseid õiguskaitsevahendeid saavad sportlased oma õiguste rikkumise korral kasutada.

Riigikohus selgitas [2] oma kolmapäevases lahendis [3], millega spordialaliidud peavad oma (distsiplinaar)otsuste tegemisel arvestama ja milliseid õiguskaitsevahendeid saavad sportlased jt spordis tegutsejad oma õiguste rikkumise korral kasutada.

Autor märgib alustuseks, et käsitleb selles artiklis sporti majandustegevusena. Spordisõber võib (õigustatult) küsida, et kuidas on metsas jooksmine või aeroobikatrenni minek seotud raha teenimisega. Vastus on, et ei olegi, kuid seda näiliselt vastuolulist väidet selgitab spordi kahesugune olemus.

Sport on ühest küljest meelelahutus, vaba aja veetmise vorm ja eneseteostusvõimalus. Teisalt on see muuhulgas sportlaste, treenerite, telekanalite, spordivõistluste korraldajate, ennustusportaalide, spordiorganisatsioonide jms isikute jaoks elukutse või majandustegevus, mille eesmärgiks on kokkuvõttes raha teenimine. Näiteks usaldusväärse näiva turuaruande [4] kohaselt oli 2022. a spordist saadud tulu rohkem kui 460 miljardit eurot. See ei tähenda, et spordil ei võiks nende isikute jaoks olla ka muud tähendust. Üks ei välista teist ning isik võib samal ajal teenida spordi abil raha ja nautida sportimist kui tegevust.

Spordiorganisatsioonid on üritanud säilitada spordis enda autonoomiat seadusandjast vm regulaatorist, mis lihtsustatult öeldes võimaldab neil kehtestada ise need reegleid, millest tuleb lähtuda ja ka ise kontrollida nende reeglite täitmist. Selle näiteks on spordivõistluste käigus tehtud otsuste või võistluste tulemuste vaidlustamine, milleks on mitmetel spordialadel antud aeg protesti esitamiseks, mille lahendab selleks loodud žürii vm samalaadne kogu.

Sportlase kahjuks tehtud otsust võib olla omakorda võimalik vaidlustada kas rahvuslikus või rahvusvahelises alaliidus, kuid kõik need võimalused on spordiala enda reeglitega paika pandud ja ei puuduta üldjuhul riiklikke institutsioone, sh kohtuid. Kui sportlane protesti esitamise võimaluse mööda laseb, minetab ta ka võimaluse tulemusi hiljem vaidlustada. Viimast kinnitas Riigikohus 2022. a suvel tehtud otsuses [5], milles selgitas, et spordivõistlused kujutavad endast seaduse mõttes konkurssi, mille tulemuste vaidlustamist seadus piirab.

Esineb kaht liiki reegleid, mida (rahvusvahelised) spordialaliidud spordialasiseselt kehtestavad. Esimesi võiks nimetada spordireegliteks kitsas tähenduses. Need puudutavad konkreetselt spordiala reegleid. Jalgpalli näitena kasutades oleks sellisteks reeglid, mis reguleerivad võistluste ajalist kestust, mängijate arvu ja keelatud võtteid väljakul jms, samuti reeglid selle kohta, kuidas moodustatakse võistkonnad ning

koondised. Need n-ö spordireeglid jäävad rangelt spordiautonoomia piiridesse.

Küll aga kehtestavad spordialaliidud ka teistsuguseid reegleid, milleks on nt reeglid sportlastele või spordiklubidele karistuste (sh võistluskeelu) määramise kohta, samuti reeglid selle kohta, kes, millistel tingimustel ja millal võib mingeid võistlusi korraldada ja selle pealt tulu teenida. Need reeglid erinevad juba põhimõtteliselt n-ö spordireeglitest selle poolest, et võimaldavad spordialaliitudel takistada sisuliselt enda äranägemise järgi kõigi konkreetse spordialaga seotud isikute õigust vabale eneseteostusele ja ka ettevõtlusvabadusele. Kui ühel eraõiguslikul juriidilisel isikul on selline monopolisarnane seisund otsustada, kes ja millistel tingimustel võib teatud eluvaldkonnas tegutseda, ei tundu ka pikemalt süvenemata õiglane, et tema suvaotsuste vastu puudub igasugune kohtulik kaitse.

Euroopa Kohus leidis [6] hiljutises FIFA ja UEFA kohta tehtud lahendis [7], et n-ö superliiga keelustamisega rikkusid FIFA ja UEFA Euroopa Liidu konkurentsioigust. Euroopa Kohtu lahendi tuules selgitas Riigikohus, millised tsiviilõiguslikud õiguskaitsevahendid on isikul, kelle tegevust spordialaliit piirab.

Konkreetses kaasuses kehtestas spordialaliit oma juhtorgani otsusega kahele inimesele ja ühele mittetulundusühingule kolmeaastase autospordis tegutsemise keelu. Ükski nendest isikutest ei olnud spordialaliidu liige, mistõttu ei saanud nad nõuda ka otsuste kehtetuks tunnistamist, sest seadus ei võimalda seda. Osaliselt ka eelmainitud Euroopa Kohtu lahendis toodud seisukohtadele tuginedes selgitas Riigikohus, et ebaõiglasi piiranguid seades võib spordialaliit kuritarvitada enda turgu valitsevat seisundit, millisel juhul on kahjustatud isikutel lihtsustatult öeldes õigus nõuda rikkumise lõpetamist.

Riigikohtu lahend tekitab õigusselgust spordiõiguses, mis on Eestis artikli autori hinnangul puudulikult reguleeritud valdkond. Siiski ei tasu teha ennatlikke järeldusi, justkui saaks sportlased kohtu abiga vabaneda endale (nt dopingu kasutamise kahtluse tõttu) määratud võistluskeelust. Oluline on, et kõigil juhtudel, kus sportlane on sõlminud spordialaliiduga erinevate omavaheliste vaidluste lahendamiseks vahekohtukokkuleppe, mis võib sisalduda nt litsentsilepingus, mille sõlmimine on mitmete spordialade võistlustel osalemiseks kohustuslik, jäävad kohtu ukseid sportlase ees piltlikult suletuks.

Selgust aitas Riigikohtu lahend tekitada eelkõige selliste isikute õiguste kaitse osas, kes ei ole professionaalsed sportlased, sest viimastega on üldjuhul sõlmitud vahekohtukokkulepped. Lihtsustatult öeldes saab pühapäevaspordlane või spordiklubi kohtuliku kaitse juhul, kui spordialaliit peaks neile ütlema, et nemad ei ole mistahes põhjusel teretulnud konkreetse spordialaga tegelema.

Tekib küsimus, et miks üleüldse peaks spordialaliit sellise meelevaldsena tunduva otsuse tegema, kuid ei saa unustada, et juriidiline isik tegutseb siiski inimeste kaudu ja inimhinge sügavustesse me ei näe. Ei kõlgi väga ulmelisena, kui spordialaliidu juhtorgani liikmel tekib kiusatus piirata mõne isiku tegevust, kellega ta on isiklikult tülis (nt endise abikaasa tegevust, kellega toimub kohtuvaidlus laste hooldusõiguse üle).

Eeldada võib, et valdaval enamikel juhtudel on spordiorganisatsioonide kehtestatud karistustel ka mingi põhjus, kuid poolte huvide kaalumine jääb igal üksikjuhul kohtu hinnata. Oluline on, et Riigikohtu lahendi tulemusena ei saa ükski spordialaliit oma valitsevat mõju kasutades igasuguse põhjuseta piirata kellegi õigusi sporti teha, ja juhul kui ta seda teeb, saab selle eest kohtulikku kaitset.

Image not found
file:///data/www/riigikohus.ee/sites/default/files/1.%20Uudised/2024/Peeter_Tarvis_rattaga_Foto_Erakogu.jpg

[8]

Peeter Tarvis. Allikas: erakogu

Teate sisestas:
Sandra Sommer
pressiesindaja
5333 9846, 730 9042
sandra [dot] sommer@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/kas-riigikohus-ulas-sportlastele-abikae>

Lingid

- [1] <https://sport.delfi.ee/artikkel/120279869/arvamus-peeter-tarvis-kas-riigikohus-ulas-sportlastele-abikae>
- [2] <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-spordialaliidu-padevus-peab-olema-piiritletud>
- [3] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=2-22-14182/32>
- [4] <https://www.thebusinessresearchcompany.com/report/sports-global-market-report#:~:text=The%20global%20sports%20market%20grew,least%20in%20the%20short%20term>
- [5] <https://www.riigikohus.ee/lahendid?asjaNr=2-20-12037/41>
- [6] <https://sport.err.ee/1609201753/el-i-kohus-uefa-rikkus-superliigat-takistades-konkurentsireegleid>
- [7] <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=C1DA516A6E8F9EB44958642A13712ED5?text=&>
- [8] https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/1.%20Uudised/2024/Peeter_Tarvis_rattaga_Foto_Erakogu.jpg